

Poradnik dla nowo przybyłych

Duński system zabezpieczeń społecznych

- System zabezpieczeń społecznych w Danii obejmuje:
- Ubezpieczenie-zasiłek na wypadek bezrobocia.
 - Świadczenia związane z chorobą.
 - Zasiłki rodzinne.
 - Świadczenia związane z wypadkiem czy urazem przy pracy.
 - Renty inwalidzkie, emerytury państwowe oraz emerytury uzupełniające (ATP).

Większa część duńskiego systemu opieki socjalnej jest finansowana z podatków. Dotyczy to wszystkich wymienionych punktów – z wyjątkiem ubezpieczeń na wypadek bezrobocia.

Dostęp do świadczeń społecznych nie zależy od wysokości płaconych podatków. Składka na fundusz pracy wynosząca 8 proc. wynagrodzenia finansuje świadczenia finansowane wcześniej z podatków.

Uwaga! Należy zauważyć, iż dostęp do świadczeń związanych z bezrobociem, rentą inwalidzką czy urlopem nie przysługuje automatycznie, mimo opłacania składki na fundusz pracy (Zarówno pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę, jak i osoby prowadzące własną działalność płacą składkę na fundusz pracy. Składka w wysokości 8 procent zostaje odprowadzona od wynagrodzenia przed naliczeniem podatku dochodowego).

W obrębie UE-EOG i Szwajcarii obowiązują wspólne przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Zasadniczo pracownik jest objęty przepisami prawa dotyczącymi zabezpieczenia społecznego w kraju wykonywania pracy. Ta zasada ma zastosowanie również w przypadku zamieszkiwania w innym kraju lub gdy siedziba pracodawcy znajduje się w innym kraju.

Specjalne przepisy obowiązują osoby pracujące w dwóch lub więcej krajach, w tym w transporcie międzynarodowym, osoby oddelegowane oraz urzędników państwowych (pracowników administracji publicznej).

Przeniesienie praw do ubezpieczeń społecznych

Wspólne przepisy umożliwiają połączenie okresów ubezpieczenia-zatrudnienia z innych krajów w celu

spełnienia warunków oczekiwania na prawo do świadczeń. Istnieje też możliwość otrzymania świadczeń z kraju zatrudnienia, mimo zamieszkiwania w innym kraju UE-EOG. Ubezpieczenie zdrowotne oraz ubezpieczenie na wypadek bezrobocia objęte są szczególnymi przepisami.

Uprawnienia należy udokumentować na formularzach E. Udokumentowanie praw wobec systemu ubezpieczeń społecznych w kraju pochodzenia pozwala na uniknięcie okresu karencji obowiązującego przy przyjmowaniu do duńskiego systemu ubezpieczeń społecznych. W przypadku zachorowania przed otrzymaniem numeru CPR należy przedłożyć formularz z kraju pochodzenia (jednego z krajów EOG). Obowiązuje on w związku z opieką społeczną w trakcie zatrudnienia w jednym lub kilku krajach EOG.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia

W przeciwieństwie do wszystkich innych form zabezpieczenia społecznego ubezpieczenie na wypadek bezrobocia jest w Danii dobrowolne. Podejmując pracę w Danii należy we własnym zakresie zgłosić się do kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia (a-kasse). Duńska Agencja Pracy może udzielić informacji, do jakiej kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia należy się zapisać.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia oparte jest na dobrowolnym systemie administrowanym przez kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia są prywatnymi związkami pracowników oraz samozatrudnionych, a ich jedynym celem jest zapewnienie wsparcia finansowego w przypadku utraty pracy.

Większość kas ubezpieczeń na wypadek bezrobocia związana jest z określonymi związkami zawodowymi. Istnieje też jednak szereg kas obejmujących wiele branż. Można należeć do kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia nie będąc członkiem związków zawodowych.

Będąc ubezpieczonym w kasie na wypadek bezrobocia w innym kraju UE przed przyjazdem do Danii

w celu podjęcia zatrudnienia, można – pod pewnymi warunkami – przenieść okres przynależności do kasy w danym kraju do Danii. W tym celu niezbędny jest formularz E301 z kraju pochodzenia.

Jeśli dana osoba nie należała wcześniej do duńskiej kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia, powinna najpierw podjąć pracę w Danii oraz być członkiem kasy przez pewien okres czasu zanim nabędzie się prawo do duńskiego zasiłku dla bezrobotnych.

Kto może należeć do kasy ubezpieczeń?

Do kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia może należeć każda osoba w wieku od 18 do 65 lat, posiadająca miejsce zamieszkania i pobytu w Danii, oraz która spełnia jeden z następujących warunków:

- Jest zatrudniona w charakterze pracownika najemnego w branży objętej przez kasę.
- Udokumentuje, iż prowadzi samodzielną działalność gospodarczą lub uczestniczy w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej małżonka.

Przyjęcie do kasy ubezpieczeń może mieć charakter ubezpieczenia pełnego lub częściowego.

Zasiłek dla bezrobotnych

W przypadku utraty pracy w Danii należy wystąpić o wypłacenie zasiłku dla bezrobotnych. Przede wszystkim pierwszego dnia po utracie zatrudnienia należy zarejestrować się jako osoba poszukująca pracy. Można to zrobić w lokalnym urzędzie pracy lub na stronie www.jobnet.dk. Następnie należy wypełnić oświadczenie o bezrobociu, które należy złożyć w kasie ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Osoby bezrobotne otrzymujące zasiłek obowiązane są aktywnie poszukiwać pracy i być przygotowane na przyjęcie oferty pracy.

Aby nabyć prawo do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych po utracie pracy, należy mieć przepracowanych co najmniej 52 tygodnie w przeciągu ostatnich 3 lat, a jednocześnie należeć do kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia przez okres jednego roku.

Okresy ubezpieczenia na wypadek bezrobocia wypracowane w innym kraju UE- EOG mogą zostać zaliczone na poczet spełnienia powyższych warunków dotyczących otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych. Okresy te należy udokumentować na formularzu E 301, który wydaje instytucja ubezpieczająca kraju, w którym zostały one wypracowane. Należy zauważyć, iż w stosunku do pracowników granicznych obowiązują szczególne przepisy.

Aby móc wliczyć okres przynależności do kasy w innym kraju UE-EOG jako podstawę uprawniającą do zasiłku dla bezrobotnych w Danii, należy:

- Podjąć pracę w ciągu 8 tygodni po ustaniu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w drugim kraju.

- Złożyć pisemny wniosek o przyjęcie do kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia w przeciągu tego samego okresu czasu (8 tygodni po ustaniu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w drugim kraju).
- Przepracować co najmniej 296 godzin w przeciągu 12 tygodni w Danii.

Zasiłek dla bezrobotnych wypłacany jest za 5 dni w tygodniu według określonych zasad. Zasiłek dla bezrobotnych może wynosić maksymalnie 90 proc. dotychczasowych zarobków osoby ubezpieczonej do określonej kwoty maksymalnej, która w 2007 r. wynosiła DKK 3415 tygodniowo. Zasiłek jest wypłacany z dołu co 14 dni lub co 4-5 tygodni. Członek kasy ma prawo do zasiłku przez łączny okres maksymalnie 4 lat.

Prawo do zasiłku ustaje po ukończeniu 65 roku życia.

Powszechne ubezpieczenie zdrowotne

Duński system ubezpieczeń zdrowotnych jest finansowany z podatków. Wszystkie osoby zamieszkujące w Danii na stałe oraz wszystkie osoby pracujące w Danii są uprawnione do korzystania ze świadczeń duńskiej służby zdrowia. Świadczenia te są zapewnione poprzez system ubezpieczeń społecznych.

Karta ubezpieczenia zdrowotnego

Osoby, które przeprowadzą się do Danii i zarejestrują się w Krajowym Rejestrze Ludności, automatycznie uzyskują prawo do powszechnych świadczeń zdrowotnych i otrzymują kartę ubezpieczenia zdrowotnego.

Karta ubezpieczenia zdrowotnego zapewnia dostęp do świadczeń duńskiej służby zdrowia. Kartę należy

okazywać przy każdej wizycie u lekarza oraz w kontaktach z duńską służbą zdrowia.

Powszechne świadczenia zdrowotne

W Danii istnieją 2 rodzaje ubezpieczeń zdrowotnych – grupa 1 i 2. Można wybrać jedną z tych 2 kategorii, a o wyborze należy poinformować miejscową przychodnię:

- Osoby w 1 grupie ubezpieczeń mają stałego lekarza rodzinnego. Wizyty u lekarzy specjalistów wymagają skierowania od stałego lekarza ogólnego. Leczenie jest bezpłatne.
- Osoby w 2 grupie ubezpieczeń mogą dowolnie wybierać zarówno lekarza ogólnego, jak i specjalistę w zależności od potrzeby. Członkowie grupy 2 obowiązani są sami pokrywać część świadczeń lekarskich.

Dla osób zamieszkałych w Danii leczenie szpitalne jest bezpłatne.

Państwo pokrywa także część kosztów:

- Różnego rodzaju leków.
- Kontrolnych badań i leczenia stomatologicznego. Należący do 1 grupy ubezpieczeń zdrowotnych mogą otrzymać dopłatę jedynie do leczenia u stomatologów objętych układem zbiorowym zawartym pomiędzy Duńskim Zrzeszeniem Lekarzy Stomatologów a Komisją Regionów ds. Wynagrodzeń i Stawek.
- Fizjoterapii u autoryzowanego fizjoterapeuty na podstawie skierowania od lekarza ogólnego.
- Zabiegów u kręgarza.

Oznacza to, że te zabiegi pokrywane są częściowo przez pacjenta.

Istnieje możliwość zmiany lekarza rodzinnego lub grupy ubezpieczenia.

Zasiłek chorobowy

Pracownik, który nie otrzymuje wynagrodzenia w trakcie choroby, ma prawo do zasiłku chorobowego od pracodawcy przez 2 tygodnie od pierwszego

dnia nieobecności, pod warunkiem, że był nieprzerwanie zatrudniony u pracodawcy w przeciągu ostatnich 8 tygodni przed nieobecnością w wymiarze nie mniejszym niż 74 godzin.

Po tym okresie urząd gminy przejmuje wypłaty zasiłku chorobowego, jeśli pracownik był związany z rynkiem pracy nieprzerwanie przez ostatnie 13 tygodni przed wystąpieniem choroby i w tym okresie przepracował co najmniej 120 godzin.

Pracownik zobowiązany jest jak najszybciej zgłosić pracodawcy nieobecność z powodu choroby, najpóźniej 2 godziny po rozpoczęciu czasu pracy, chyba że jest to określone inaczej w okólniku dla personelu lub innym regulaminie. Pracodawca może wymagać udokumentowania przez pracownika, iż nieobecność spowodowana była chorobą.

Urząd gminy zobowiązany jest do bieżącego kontaktu z osobami otrzymującymi zasiłek chorobowy. Wypłata zasiłku chorobowego ustaje, jeśli przekroczy limit 12 miesięcy w przeciągu ostatnich 18 miesięcy. Wówczas urząd gminy decyduje, czy można przedłużyć okres wypłacania zasiłku chorobowego.

Wynagrodzenie w przypadku choroby

Przepisy dotyczące wynagrodzenia podczas choroby zależą od konkretnych umów zbiorowych danej branży.

Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny jest to świadczenie wypłacane przez państwo wszystkim rodzinom w Danii posiadającym dzieci w formie pomocy na pokrycie niektórych dodatkowych wydatków związanych z posiadaniem dzieci. Świadczenie to nie jest opodatkowane i wypłacane jest za każde dziecko poniżej 18 roku życia, jeśli spełnione są określone warunki. Więcej informacji możesz uzyskać w urzędzie do spraw socjalnych w gminie zamieszkania.

Zasiłek rodzinny oraz ewentualny zasiłek na dziecko może być także wypłacany za dzieci mieszkające w innym kraju UE-EOG, jeśli osoba posiadająca prawa rodzicielskie jest objęta jako pracownik zatrudniony duńskimi przepisami prawa o ubezpieczeniu społecznym.

Ubezpieczenie od następstw wypadków przy pracy

W Danii wszyscy zatrudnieni są objęci ubezpieczeniem od następstw wypadków przy pracy.

Każde towarzystwo ubezpieczeniowe w Danii może i powinno udzielić ubezpieczenia od następstw wypadków przy pracy.

Do obowiązku pracodawcy należy zawarcie i opłacenie stosownego ubezpieczenia. Jednocześnie pra-

codawca jest zobowiązany do zgłaszania ubezpieczycielowi wypadku przy pracy najpóźniej 9 dni po zdarzeniu. Jeśli pracodawca odmawia dopełnienia tego obowiązku, pracownik, który uległ wypadkowi – lub rodzina zmarłego pracownika – może zwrócić się bezpośrednio do towarzystwa ubezpieczeniowego w okresie do roku od dnia wypadku.

Ubezpieczenie pokrywa wypadki, uszczerbki na zdrowiu oraz choroby zawodowe. Wypłata obejmuje:

- Leczenie, rehabilitację oraz określone wydatki na leki.
- Odszkodowanie za utratę zdolności do pracy zawodowej.
- Odszkodowanie za trwały uszczerbek na zdrowiu.
- Tymczasową pomoc dla krewnych w przypadku śmierci.

Odszkodowania wypłacane są przez towarzystwo ubezpieczeniowe. Osoby zamieszkałe w innym kraju UE-EOG mogą również być uprawnione do otrzymania odszkodowania.

Emerytury

W Danii istnieje szereg różnych emerytur:

- emerytura państwowa,
- renta inwalidzka,
- emerytura uzupełniająca.

Wszystkim osobom, które ukończyły 65 rok życia i zamieszkują na stałe w Danii przysługuje emerytura państwowa. Prawo do emerytury państwowej nie zależy od dochodu, lecz od długości okresu zamieszkiwania w Danii. Dopłata do leków itp. – poza samą emeryturą – zależy do sytuacji finansowej danej osoby. Poza tym osoby, które nie są zdolne do podjęcia pracy, mogą otrzymać rentę inwalidzką.

Emerytura państwowa

Prawo do emerytury państwowej przysługuje osobom, które ukończyły 65 rok życia i mieszkały w Danii co najmniej 40 lat licząc od ukończenia 15. roku życia. Osobom, które mieszkały w Danii przez okres krótszy niż 40 lat przysługuje 1/40 część pełnej emerytury za każdy rok pobytu w Danii od momentu ukończenia 15 roku życia. Emerytura państwowa składa się z kwoty podstawowej oraz dodatku obliczanego na podstawie łącznej sumy dochodów emeryta i jego współmałżonka.

Obywatele krajów UE-EOG oraz obywatele krajów Trzeciego Świata muszą spełnić szczególne warunki, aby uzyskać prawo do emerytury państwowej.

Renta inwalidzka

Osoby między 18 a 65 rokiem życia o ograniczonej zdolności do pracy mogą starać się o rentę inwalidz-

ką. Warunkiem jest ograniczenie zdolności do pracy w stopniu równym lub przekraczającym 50 procent. Niezdolność będąca skutkiem wypadku przy pracy lub urazu odniesionego w czasie pracy nie daje prawa do renty inwalidzkiej.

Istnieją 4 rodzaje renty inwalidzkiej. Rodzaj renty zależy od wieku danej osoby oraz stopnia niezdolności do pracy. Aby uzyskać rentę inwalidzką należy wystąpić o nią do biura spraw socjalnych urzędu gminy.

Osoby nieposiadające stałego zezwolenia na pobyt w Danii winny wysłać podanie do urzędu ds. socjalnych w kraju pochodzenia, który skontaktuje się z duńską Dyрекcją Zabezpieczenia Społecznego w Kopenhadze.

Należy zauważyć, iż emerytury opodatkowuje się na takich zasadach jak dochód od osób fizycznych.

Emerytura dodatkowa rynku pracy (ATP)

Emerytura dodatkowa rynku pracy (ATP) jest emeryturą uzupełniającą. Po osiągnięciu wieku emerytalnego emerytura ta zostaje naliczona na podstawie wpłaconych składek. Ten fundusz emerytalny zasilany jest ze składek wszystkich osób pracujących w Danii, zatrudnionych w wymiarze ponad 9 godzin tygodniowo. 2/3 opłaca pracodawca, a 1/3 pracownik. Wysokość składek różni się w zależności od liczby przepracowanych godzin w miesiącu.

Wcześniejsza emerytura

W Danii można zdecydować się na opuszczenie rynku pracy i przejście na wcześniejszą emeryturę po skończeniu 60 roku życia. Wcześniejszą emeryturę otrzymuje się do ukończenia 65 roku życia, kiedy to nabywa się prawo do renty inwalidzkiej.

O wcześniejszą emeryturę mogą starać się osoby spełniające następujące warunki:

- Należy mieszkać na stałe w Danii.
- Należy mieć ukończone 60 lat.
- Należy być członkiem kasy ubezpieczeń na wypadek bezrobocia przez co najmniej 25 lat.

Wypłata wcześniejszej emerytury może nastąpić dopiero wtedy, gdy kasa ubezpieczeń na wypadek bezrobocia otrzyma pisemny wniosek. Wcześniejsza emerytura nie przysługuje osobom, które przebywały przez dłuższy czas za granicą. Osobom otrzymującym świadczenia na podstawie ustawy o emeryturach społecznych w Danii lub w kraju pochodzenia nie przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury. W przypadku powrotu na rynek pracy po przejściu na wcześniejszą emeryturę nie można po krótkim okresie czasu ponownie starać się o wcześniejszą emeryturę.